

Gennem skoleskak bygges der venskabsbroer mellem elever, der ellers aldrig ville have mødt hinanden

Elever med særlige behov oplever ofte at stå udenfor skolens almene børnefællesskaber, men på Balsmoseskolen i Egedal Kommune har 32 små sorte og hvide brikker vist sig at bane vejen ind i det store skolefællesskab for elever med en autisme-spektrum-forstyrrelse.

Alle børn kan have behov for at trække sig fra leg og samvær i skoletiden. Men for mange børn med særlige behov, som for eksempel en kognitiv udviklingsforstyrrelse, kan en almindelig skoledags sociale krav opleves som særligt udfordrende.²⁰ Skoledagen kan være forbundet med angst for at blive til grin²¹, fordi de sociale spilleregler kan være svære at afkode, når man deltager i gruppearbejde, leg eller anden interaktion med andre børn.

Det betyder, at mange børn med særlige behov står på kanten af skolens store børnefællesskaber – et problem som foreningen *Dansk Skoleskak* i 2020 satte sig for at finde en løsning på. Foreningen iværksatte derfor indsatsen *Skoleskak for Alle* – en indsats målrettet børn og unge med særlige behov med det formål at skabe nye fællesskaber og faglige, sociale og mentale succesoplevelser gennem skakspillet²². I praksis foregår det ved, at eleverne har undervisning i skoleskak, og at de enkelte skoler arrangerer store skakturneringer for eleverne.

Skoleskakturneringer baner vejen ind i det store skolefællesskab

Balsmoseskolen i Egedal Kommune er en af de skoler, der fra start har gjort brug af indsatsen. Skolen, der er en almen folkeskole, har en specialafdeling for børn med en autisme-spektrum-forstyrrelse (ASF), hvor børnene modtager undervisning i små grupper. Det betyder, at eleverne med ASF almindeligvis kun har daglig kontakt med eleverne i de almene klasser i frikvarterer, til projektuger og til større arrangementer som idrætsdage og skolefester. Nicoline Håkansson, der er afdelingsleder for skolens udskolingselever på specialafdelingen, fortæller, at de aktiviteter, som specialafdelingen og de almene klasser mødes om, ikke fordrer, at elever med sociale udfordringer inkluderes i skolefællesskabet. Fordi rammerne og indholdet ikke er tilpasset børn med særlige behov, kan de tværtimod opleve at føle sig ekskluderede fra resten af skolen.

Det oplever børnene med særlige behov ikke, når det gælder de ugentlige aktiviteter i skolens skole-

²⁰ *Motiverende Undervisning ifølge børnene – Analysenotat: Flere børn med særlige behov udviser bekymrende tegn på mistrivsel sammenlignet med deres klassekammerater, Tenketanken Mandag Morgen og LEGO Foundation (2023)*

²¹ *Hvert tredje barn med særlige behov har sjældent eller aldrig lyst til at komme i skole, Børns Vilkår (2022)*

²² *Dansk Skoleskak (2023): www.skoleskak.dk/skoleskak-for-alle*

Om Skoleskak for Alle

Skoleskak for Alle udvikler specialiserede, systematiske læringskoncepter tilpasset den enkelte skoles elevers konkrete støttebehov. Det er hensigten, at Skoleskak for Alle skal skabe faglige, sociale og mentale succesoplevelser for eleverne gennem læring, udvikle elevernes matematiske, sociale og personlige kompetencer og skabe nye fællesskaber for børn og unge med behov for ekstra støtte i undervisningen. Alle elever har gavn af indsatsen, men Skoleskak for Alles primære målgruppe er udfordrede børn og unge, der har behov for ekstra støtte i undervisningen, for eksempel grundet indlæringsvanskeligheder eller lavt selvværd.

skakklub og de årlige skoleskakturneringer, som skolen arrangerer et par gange om året. Her inviteres alle skolens 300 elever fra både den almene afdeling og specialafdelingen til at deltage. Nicoline fortæller, at det særlige ved skoleskakaktiviteten er, at den tilbyder svar på mange af elevernes sociale udfordringer.

“Det, der kan være svært for vores elever med ASF, er at være i en større social kontekst. Der melder sig en masse usikkerhed; ‘hvor skal jeg være, hvad skal der ske, hvor længe skal det vare?’ – og de spørgsmål svarer skakaktiviteten på. Rammerne om spillet er meget veldefinerede, og der er en tydelig start og en tydelig slutning. Det trives vores elevgruppe rigtig godt i. Samtidig er der ikke forventninger om den store, sociale snak-aktivitet, hvis det ikke er det, man har lyst til eller kan se en mening i,” fortæller hun og forklarer, at skoleskakaktiviteten har banet vejen ind i fællesskabet for mange af skolens elever med ASF.

“Vi får skabt en øvebane, hvor de kan øve sig i det sociale, og vi kan tydeligt se, at jo mere trygge de bliver i det, jo flere skridt tager de ud i andre sociale rammer. For det er klart – når der er pauser i skaktturneringerne, så snakkes der på kryds og tværs, og jo mere trygge de bliver – jo bedre bliver de til at være med i den del af aktiviteterne. Skoleskak er en rigtig fin trædebro til at blive en del af et fællesskab. Vi oplever, at der bliver bygget venskabsbroer mellem elever, der ellers aldrig har mødt hinanden.

Det her med at inkludere alle elever i et børnefællesskab om noget fælles tredje fungerer rigtig godt,” siger hun.

“Skoleskak er ikke nødvendigvis at spille et fuldt skakspil”

Inden eleverne fra Balsmoseskolen er klar til at dyste i skoleskaktturneringerne, går der en masse tid med at træne og øve sig i skakspillet. Skoleskak for Alle har blandt andet en undervisningsportal, hvor lærere og pædagoger kan finde skakøvelser til brug i undervisningen.

Nicoline Håkansson fortæller, at eleverne øver sig i skak en time om ugen året rundt, hvor de blandt andet har fokus på at lave samarbejdsøvelser og lære spillets regler.

“Alle spiller fast en time om ugen, hvor det også handler at få lært alle reglerne. Så at spille skoleskak er ikke nødvendigvis at spille et fuldt skakspil. Det er både noget med at lære the basics og samarbejde, for eksempel gennem øvelser som ‘hånd- og hjerneskak’, hvor der er én, der flytter brikkerne, og én, der tænker tankerne. Der er rigtig mange samarbejdsøvelser og aktiviteter ind i skakbræt- tet,” fortæller hun.